

ĐAKOVO – ISTOČNOHRVATSKO KULTURNO SREDIŠTE

Mirko ĆURIĆ, *Što je naše od starine*, Knjižnica Pannonius, DHK Ogranak Slavonsko-baranjsko-srijemski, Đakovački kulturni krug, Osijek/Đakovo, 2013., 312 str.

Pojam se starine etimološki tumači kao nasljeđe starih, materijalni ostatak staroga doba, odnosno, fragmentarni element minuloga doba/davnine. U novoj knjizi Mirka Ćurića, možda poznatijega kao proznoga autora i pjesnika, *starina* se odnosi na korpus tekstova đakovačkih autora 18. i 19. stoljeća; nepoznatih, rijetko čitanih ili nedovoljno znanstveno obrađenih. Knjiga Mirka Ćurića prilog je ispravljanju takvoga stanja. Ona Đakovo u nacionalnom kontekstu percipira kao važno istočnohrvatsko središte kulture, politike i književnosti, čemu su prilog i inovativne interpretacije i revalorizacije književnih tekstova đakovačke osmorice (baštinika starine): Ivana Grličića, Đure Sertića, Jurja Tordinca, biskupa Josipa Jurja Strossmayera, Janka Tombora, Luke Botića, Gjure Kovačića i Nikole Tordinca.

Mirko Ćurić inzistira na kronološkom prikazu biografskih informacija autora koje smješta u odgovarajući povijesni, književni i poetološki kontekst. Donosi dijakronijski i sinkronijski uvid u razvoj Slavonije kao prostora zbivanja i razvoja u svim domenama. Uz biografske informacije, daje i one recepcijske o autorima i njihovim tekstovima u odnosu na vrijeme nastanka i afirmacije. Recepcijski prikaz donosi niz informacija o konkretnome djelovanju spisatelja, (ne)popularnosti, važnosti za razvoj đakovačke kulture te otvara prostor svojevrsnoj znanstvenoj digresiji – pozitivističke informacije o autorima sudjeluju u oblikovanju kulturnog identiteta Slavonije i slavnskoga intelektualca. Koherentnost Ćurićeve *starine* nije narušena, kompaktnost teksta i logičnost, paradoksalno, ostaju očuvane kroz disperzivnost tematske, stilske, jezične, poetičke problematike kojom je otvorena mogućnost daljnjeg raslojavanja na manje proučavane jedinice. U Grličića, stoga, istražuje književno-prosvjetiteljsku funkciju katekizama, reinterpreтира barokni plač *Muka gospodina našega Isukersta* u podžanru religiozne poeme baroka uz suvremenu analizu rime, stiha i stila (32), razrađuje njegovu posebnost na mikro i makrorazini teksta (34), bavi se diskurzivnim oblicima Strossmayerovih putopisnih crtica (71) te elementima romantizma u Tordinčevu pjesništvu, što dokazuje na brojnim primjerima iz predložaka. Na kraju svakoga Ćurićeva rada neizostavne su informacije o jeziku, grafiji i pravopisu.

Kroz Ćurićev se rad iz visokog stupnja informativnosti kreće visokom stupnju intertekstualnosti i njegova se knjiga može promatrati, poput znanst-

venog teksta uopće, kao struktura hiperteksta. Sve su informacije podjednako važne, istodobno se primaju autorski tekst i drugi tekstovi s kojima „primarni“ ulazi u različitu mrežu interakcija. Ćurić recipijenta upućuje na tvrdnje samih autora kao dokaze vlastitih teorija i razvijanje intertekstualnog oslonca, što se vidi, primjerice, u tekstu o (post)romantičarskom Đuri Kovačiću, gdje se od tumačenja poetike i pojedinačnih pjesama ide do osvrta Ljubomira Marakovića pa na postapsolutističko vrijeme (!). Ćurićeva je metoda pristupa autorskoj poetici takva da se, osim provedene analize, znanstveni radovi koji se bave sličnim ili istim problemom dovode u neposrednu vezu s predmetom Ćurićeva istraživanja, uvodi se referenca (pisma, članak, bilješku) na recepciju autorova teksta u vremenu u kojemu je živio i radio, otvaraju se potencijalna pitanja budućih studija, daju se ideje koje nisu predmetom rada, ali mogu poslužiti drugima.

Iako bi znanstveni diskurs trebao biti deekspresiviziran, u Ćurićevoj knjizi studija to nije slučaj – ekspresivna je funkcija u nekim segmentima naglašenija od referencijalne (romantičarski egzistencijalizam Luke Botića) – što se može pročitati i u opsežnim podrubnim bilješkama.

S razlogom se drugi Tordinac nalazi na posljednjemu mjestu u nizu analiziranih autora. Na tematsko-motivskoj i jezično-stilskoj razini dokazuje se Tordinčevo poznavanje i književno kombiniranje romantičarskih i realističkih postupaka te se simbolično otvara moguća povezivost s europskim kontekstom realizma (237), čime se potvrđuje pripadnost slavonske književne baštine, i to mikroprostorne – đakovačke – europskom književnom kontekstu.

Što je naše od starine knjiga je koja funkcioniра po strukturnom principu simultanosti, mnoge se informacije dobivaju istodobno i upućuju na sintagmu apsolutnoga znanja. Tako u Ćurića „klikom“ na jednu informaciju (Đakovo) dolazimo do druge (Juraj Tordinac), koja nas povezuje s trećom (pjesničke slike i motivi romantizma) i četvrtom (izvorna grafija, pravopis) – stvarajući multilinearni tekst i oponašajući na taj način formu *hiperlinkanja*. Promatrajući uknjiženje u cijelosti, moguće je primijetiti svojevrsnu gradaciju hipertekstualnosti na razini obrade tema – od baroknoga plača, preko Tordinčeve romantičarske poezije gradi se pojmovni i semantički most s ključem za čitanje narodne baštine kao prototeksta proze Nikole Tordinca.

Ćurićeva starina ne odnosi se samo na pismo, već i na dominantne utjecaje koji oblikuju njegov nastanak. Barthes smatra da je pismo spremno za demokratizaciju te postaje neutralno univerzalno, a u pravnom smislu ostaje i postaje – društveno selektivno. Kako đakovačko pismo/*starina* ne bi utonulo u kor-

porativnu otuđenost i u suvremenosti bivalo selektivizirano, potrebno ga je iščitavati, legitimirati, percipirati u novim teorijskim kodovima.

Đakovo je u Ćurića (kao i Vinkovci za Vlastu Markasović), i kao slavonski grad, i kao polazište književnoga istraživanja, modularna kategorija *starine*. Đakovački je autori, kao i znanstvenici, svojim djelovanjem čuvaju, ona ih međusobno povezuje *hiperlinkovskim* vezama. Teorijsko intertekstualiziranje započinje već naslovom – citatom iz pjesme Jurja Tordinca, koji je istovremeno i označitelj predmetnoga korpusa i njegov uzorak, iz čega je jasno kako je zbir znanstvenih studija Mirka Ćurića *Što je naše od starine* tekst koji komunicira s gradom, nacijom, poviješću, autorima, uknjiženjima, baštinom, suvremenosti i sa svim zainteresiranim recipijentima.

Ana-Marija POSAVEC